

6. Попова Л. В. Финансы предприятий / Попова Л. В.: Учеб. Пособие. – Волгоград: Изд. ВИЭСП, 2002. – 82 с.
7. Фінансування інноваційного розвитку України: стан, проблемати перспективи: матер. міжнар. науково-практичної конференції: Київ: КНЕУ, 2013. – 486 с.
8. Возможности залучения финансовых ресурсов для проектов в сфере энергосбережения та экологических джерел енергії / Н. Костюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cstei.lviv.ua/upload/pub/Energo/1259276269_27.pdf

Гаприндашвили Б. В.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

СУЩНОСТЬ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ФИНАНСОВО-КРЕДИТНОГО МЕХАНИЗМА И ЕГО РОЛЬ В ПОВЫШЕНИИ ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТИ В УКРАИНЕ

Резюме

В статье рассматриваются теоретические аспекты функционирования финансово-кредитного механизма и его составляющих. На основе собственного анализа построена структура финансово-кредитного механизма. Определена роль финансово-кредитного обеспечения энергоэффективности. Исследованы основные направления финансирования и кредитования проектов по энергоэффективности.

Ключевые слова: энергосбережение, энергоэффективность, инвестиции, кредитный механизм, финансовый механизм, финансово-кредитный механизм.

Hapriindashvili B. V.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

THE ESSENCE OF THE FUNCTIONING OF THE FINANCIAL-CREDIT AND ITS ROLE IN IMPROVING ENERGY EFFICIENCY IN UKRAINE

Summary

In the article considers the theoretical aspects of the functioning of the financial-credit mechanism and its components. Based on the analysis, the structure of financial-credit mechanism is composed. The importance of financial-credit support for energy efficiency is identified. The main areas of funding and financing for energy efficiency projects are investigated.

Key words: energy saving, energy efficiency, investments, credit facility, financial mechanism, financial-credit mechanism.

УДК 336.71

Гарбар Ж. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ДІЯЛЬНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

З'ясовано сутність та визначено види діяльності комерційних банків на вітчизняному фінансовому ринку. Проаналізовано діяльність банківських установ на грошово-кредитному ринку та фондовому ринку. Виявлено можливі напрями подальшого формування фінансового ринку України за участю комерційних банків.

Ключові слова: банківська система, комерційний банк, фінансовий ринок, кредити, депозити, цінні папери.

Постановка проблеми. Фінансовий ринок виступає важливим каналом фінансування національної економіки, є фундаментом фінансової системи країни. Процес організації, функціонування та розвитку фінансового ринку в Україні тісно пов'язаний із діяльністю банків, які є головними його інституційними учасниками і займають вагомe місце в усіх сегментах фінансового ринку. Через слабкий розвиток небанківського фінансового сектору, покликаного забезпечувати економіку країни довгостроковими фінансовими ресурсами, банківські установи стають єдиним у фінансовій інфраструктурі України універсальним інститутом посередництва, здатними виконувати все різноманіття операцій на фінансовому ринку. Серед сучасних фінансових посередників банки займають домінуючі позиції та відіграють активну роль в організації руху фінансових потоків на фінансовому ринку.

Роль банківських установ на фінансовому ринку визначається їх можливостями залучати тимчасово вільні кошти та спроможністю ефективно використовувати акумульовані фінансові ресурси для задоволення фінансових потреб реального сектору економіки. Зазначене зумовлює необхідність удосконалення банківської діяльності та приведення її у відповідність до вимог світового фінансового ринку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сучасному етапі розвитку економічної думки у фінансовій площині здійснюється багато наукових досліджень, метою яких є розгляд проблем, пов'язаних із формуванням та розвитком банківського сегменту фінансового ринку. Теоретичні та практичні аспекти визначення ролі та функцій банківської системи в умовах становлення та розвитку фінансового ринку знайшли своє відобра-

ження в наукових працях вітчизняних вчених Л. Алексеєнко, О. Барановського, З. Васильченко, А. Вожжова, В. Гейця, О. Дзюблюка, В. Корнєєва, Б. Луцїва, І. Лютого, В. Міщенко, А. Мороза, С. Науменкової, Л. Примостки, М. Савлука, О. Смолянської, В. Унінець-Ходаківської, Н. Шелудько, І. Школьник, Ф. Шпиґа та інших. Дослідженню питань банківської діяльності на фінансовому ринку відводили значне місце у своїх працях західні економісти Г. Марковіц, Ф. Мишкін, Е. Петерс, П. Роуз, Ф. Фабоцці, І. Фішер, У. Шарп та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Необхідність подальшого вдосконалення механізму залучення фінансових ресурсів за допомогою фінансових інструментів в Україні обумовлено тим, що саме зараз відчувається гострий дефіцит інвестиційних ресурсів для стабільного функціонування економіки країни.

Відаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та іноземних вчених-економістів з проблем, пов'язаних із формуванням та розвитком фінансового ринку та його банківського сегменту, різними напрямками його функціонування, взаємозв'язками та взаємозалежностями, існує потреба в подальшому дослідженні теоретичних засад та практичних аспектів щодо удосконалення та активізації банківської діяльності на фінансовому ринку України. Подальшої розробки та доопрацювання потребують питання не тільки розвитку банківського сектору, а й стабілізації функціонування банківських установ на фінансовому ринку.

Мета статті. Головною метою статті є з'ясування сутності та визначення видів діяльності комерційних банків на вітчизняному фінансовому ринку, виявлення можливих напрямів подальшого формування фінансового ринку України за участю комерційних банків.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку фінансового ринку України важливу та визначальну роль відіграє банківська система. Комерційні банки – це фінансові установи, що здійснюють банківську діяльність, яка має виключний характер. Усі інші фінансові посередники – це переважно спеціалізовані компанії, які можуть виконувати лише обмежене коло банківських операцій залежно від свого правового статусу і наявності певних ліцензій. Саме тому, найважливіші на перших етапах розвитку ринкової економіки, провідну роль на фінансовому ринку повинні відігравати саме банки – установи, які, крім банківських операцій, надають універсальні фінансові послуги і мають широку мережу їх доставки.

Банківські установи України згідно з положеннями діючого вітчизняного законодавства, крім «традиційно банківських» (кредитних, ощадних), мають право надавати цілий ряд послуг «небанківського характеру»: випуск і розміщення власних цінних паперів; організація купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів; здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андерайтинг); факторинг;

лізинг; надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських операцій; здійснення інвестицій у статутні фонди та акції інших юридичних осіб; здійснення випуску, обігу, погашення (розповсюдження) державної та іншої грошової лотереї; довірче управління коштами та цінними паперами за договорами з юридичними та фізичними особами; депозитарну діяльність і діяльність з ведення реєстрів власників іменних цінних паперів [1].

Певною мірою підтвердженням «нетрадиційності» деяких послуг даного спектру є наявність вимоги до обов'язкового отримання письмового дозволу Національного банку України та ліцензування діяльності в Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Діяльність банків на фінансовому ринку здійснюється в декількох напрямках: по-перше, банки здійснюють трансформацію тимчасово вільних грошових коштів економічних агентів у капітал, по-друге, банки є емітентами цінних паперів, і відповідно, зацікавлені у функціонуванні ефективного фондового ринку, по-третє, банки займаються операціями купівлі-продажу цінних паперів, по-четверте, банки надають послуги андерайтингу на фондовому ринку, по-п'яте, банки можуть бути ключовими суб'єктами ринку похідних цінних паперів, за допомогою якого здійснюється перерозподіл ризиків та хеджування операцій, по-шосте, як Національний банк України, так і банківські установи, є ключовими суб'єктами при проведенні операцій з державними цінними паперами, зокрема ОВДП [2].

Банківська система відіграє наразі ключову роль у трансформації тимчасово вільних фінансових ресурсів у капітал, оскільки суб'єкти господарювання отримують кошти для фінансування своєї діяльності у вигляді кредитів. Тимчасово вільні фінансові ресурси акумулюються у вигляді депозитів і перетворюються у кредитні ресурси для суб'єктів господарювання. У табл. 1 наведена динаміка обсягів кредитів та депозитів в Україні впродовж 2000-2013 рр. Звертає на себе увагу той факт, що обсяги депозитів нижчі за обсяги кредитів, тобто тимчасово вільних фінансових ресурсів не вистачає на те, щоб повністю задовольнити потреби економіки країни.

Депозитна політика банківських установ впливає на поведінку суб'єктів фінансового ринку. Банківські установи, як суб'єкти депозитного ринку, намагаються реалізувати свої інтереси за умови врахування впливу депозитної політики центрального банку, та базуючись на конкретних умовах функціонування депозитного ринку. Депозитна політика банківських установ спрямована на оптимізацію витрат із залучення коштів на депозитному ринку за умови їх ефективного використання. На рис. 1 наведена структура депозитів комерційних банків України за видами валют в 2000-2013 рр. Так, якщо в 2000 р. частка депозитів у національній валюті становила 61,64% від загального обсягу депозитів, то в 2013 р. – 63,19%, тобто збільшилась на 1,55%.

Таблиця 1
Динаміка обсягів кредитів та депозитів на фінансовому ринку України, 2000-2013 рр.
(за даними НБУ [3])

Показники	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Кредити, млн грн	19574	28373	42035	67835	88579	143418	245226	485507	792244	747348	755030	825320	815327	911402
Депозити, млн грн	18738	25674	37715	61617	82959	132745	182976	280154	357800	327996	413851	489136	567881	668539

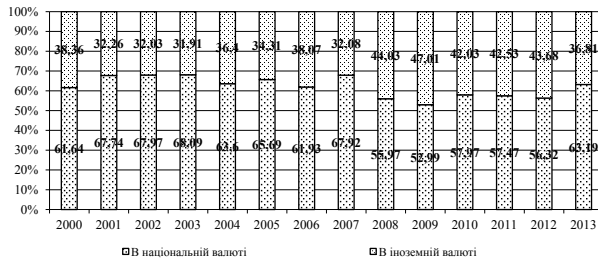

Рис. 1. Динаміка структури депозитів комерційних банків України за видами валют, 2000-2013 рр., % (за даними НБУ [3])

Останнім часом депозити фізичних осіб перевищують депозити суб'єктів господарювання і формують досить суттєву позитивну динаміку (табл. 2).

Так, якщо в 2000-2001 рр. переважаючими були депозити суб'єктів господарювання, відповідно на 76,4% та 26,4%, то починаючи з 2002 р., поступово починають переважати депозити фізичних осіб, і на кінець 2013 р. їх обсяг на 88,96% більше за депозити суб'єктів господарювання.

Таким чином, на фінансовому ринку країни поступово формується нормальна, з точки зору перерозподілу тимчасово вільних фінансових ресурсів ситуація, а саме – тимчасово вільні фінансові ресурси в економіку країни постачаються фізичними особами, тобто домогосподарствами.

Важливе значення для забезпечення ліквідності та прибутковості банківських установ має співвідношення депозитного та кредитного портфелю комерційних банків. Позитивні зміни у формуванні ресурсної бази, зниження ціни за залученими коштами комерційними банками здійснюють суттєвий вплив на фінансовий ринок України.

Проведені розрахунки структури кредитів за видами валют дозволяють зробити наступні висновки (рис. 2). Протягом 2000-2013 рр. за даними Національного банку України найбільша частка кредитів була надана в національній валюті, але в 2006 р. співвідношення між кредитами, наданими в національній валюті, та кредитами, наданими в іноземній валюті, наблизилось майже 1 до 1.

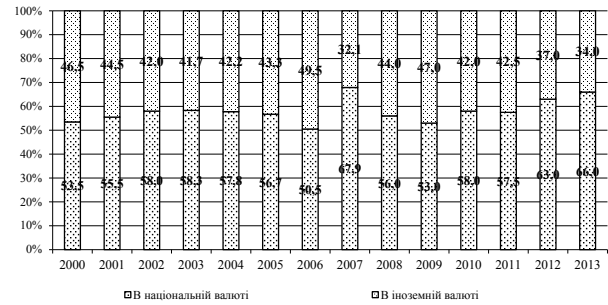

Рис. 2. Динаміка структури кредитів, наданих в економіку України за видами валют, 2000-2013 рр., % (за даними НБУ [3])

Банківська система України працює в режимі «кредитоорієнтованої» моделі, тобто у структурі загальних активів банків найбільшу питому вагу мають саме кредити, а частка вкладень в цінні папери не досить суттєва. Так за даними НБУ станом на початок 2014 р. частка кредитів в загальних активах становить 64,7% (табл. 3).

Слід зазначити, що банки на фінансовому ринку здійснюють не лише функцію акумулювання тимчасово вільних фінансових ресурсів і їх подальшого перерозподілу між суб'єктами господарювання, що потребують додатковий капітал для розширеного відтворення, хоча це є однією з основних функцій. Значення банківських установ на фінансовому ринку підкреслюється тим, що саме банки регулюють грошові потоки – найбільш ліквідні фінансові активи і саме банківські установи формують попит та пропозицію грошей через мультиплікативні ефекти. У системі установ фінансового ринку головна роль належить банкам як інститутам, через які проходить рух основної частини грошових ресурсів [4]. Банки є певною мірою інститутами інтеграції різних сегментів фінансового ринку. Банки та їх відокремлені структурні підрозділи – філії, можуть здійснювати на фондовому ринку такі види професійної діяльності: випуск та обіг цінних паперів; депозитарну діяльність зберігача цінних паперів; діяльність з ведення реєстрів власників іменних цінних паперів;

Таблиця 2
Динаміка обсягу депозитів суб'єктів господарювання та фізичних осіб в комерційних банках України, 2000-2013 рр. (за даними НБУ [3])

Показники	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Депозити суб'єктів господарювання, млн грн	11958	14336	18413	29221	41348	59542	76898	115689	142250	116548	142062	181654	202027	231358
Депозити фізичних осіб, млн грн	6780	11338	19302	32396	41611	73202	106078	164465	215550	211448	271789	307482	365854	437181

Таблиця 3
Динаміка обсягу активів банківської системи України, 2001-2013 рр. (за даними НБУ [3])

Показники	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Загальні активи банків, млн грн	50785	67774	105539	141497	223024	353086	619004	973332	1001626	1090248	1211540	1267892	1408688
Кредити надані, млн грн	32097	46736	73442	97197	156385	269688	485507	792244	747348	755030	825320	815327	911402
Питома вага кредитів в загальних активах банків, %	63,2	68,9	69,6	68,7	70,1	76,4	78,4	81,4	74,6	69,3	68,1	64,3	64,7
Вкладення в цінні папери, млн грн	4390	4402	6534	8157	14338	14466	28693	40610	39335	83559	87719	96340	138287
Питома вага вкладень в цінні папери в загальних активах банків, %	8,6	6,5	6,2	5,8	6,4	4,1	4,6	4,2	3,9	7,7	7,2	7,6	9,8

діяльність з управління цінними паперами [5]. На сьогодні банки за рядом показників випереджають небанківські фінансові установи, що працюють на фінансовому ринку країни.

Комерційні банки поряд з іншими суб'єктами господарювання є емітентами цінних паперів і, таким чином, безпосередньо зацікавлені в наявності ефективного фондового ринку, який би сприяв швидкому розміщенню емітованих банками цінних паперів – акцій та облігацій (табл. 4).

Саме банки, як правило, входять до списку емітентів, які зареєстрували найбільші обсяги емісії як акцій, так і облігацій. Так у 2013 р. найбільшим емітентом за емісією акцій був ПАТ «Брокбізнесбанк» (обсяг емісії – 14475,86 млн грн з часткою у загальному обсязі емісій – 22,54%). Серед найбільших емітентів облігацій, зареєстрованих у 2013 р., був ПАТ КБ «ПриватБанк» – 3000 млн грн (частка в загальному обсязі емісії облігацій – 7,06%) [6]. Таким чином, питома вага банків-емітентів становить все більшу частку від загальної кількості емітентів. Поступово їх частка збільшується: з 4,4% у 2001р. до 19,9% у 2013 р.

Це відбувається як за рахунок зростання частки емітованих акцій, так і за рахунок частки облігацій, емітованих банківськими установами.

Крім того, банки можуть бути інвесторами на ринку капіталу. За даними Асоціації українських банків структура кредитно-інвестиційного портфелю має переважну складову у вигляді кредитів як фізичним, так і юридичним особам (табл. 5).

Дані, наведені в табл. 5, є ще одним підтвердженням того, що банківська система України є кредитоорієнтованою [8]. Значна частка коштів банківських установ сконцентрована в кредитному портфелі. Інвестиційна складова є значно меншою і протягом 2000-2013 рр. суттєво коливається. Максимальне значення цінні папери у структурі кредитно-інвестиційного портфелю мали в 2001 р. – їх частка становила 11,7%. На кінець аналізованого періоду частка цінних паперів становила 11,5%.

Отже, можна стверджувати, що в Україні ключову роль у трансформації тимчасово вільних фінансових ресурсів у капітал відіграє банківська система, оскільки суб'єкти господарювання отримують кошти для фінансування своєї діяльності

Таблиця 4

Показники участі банківських установ у функціонуванні фінансового ринку України, 2000-2012 рр. (за даними НКЦПФР [6])

Показники	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Обсяг зареєстрованих емісій цінних паперів, млн грн	22670	17090	23622	39034	88075	104445	133250	153050	162680	95550	179170	107730	142030
Акції, млн грн	21921	12796	18022	28336	24815	43540	50000	46140	101070	40590	58160	15840	64230
у т.ч. акції, емітовані банками, млн грн	934	1218	1339	2802	8100	11000	26560	25670	60790	24841	36040	3749	20170
Питома вага акцій, емітованих банками від загальної кількості, %	4,3	7,3	7,4	9,9	32,6	25,3	53,1	55,6	60,1	61,2	62,0	23,7	31,4
Облігації підприємств, млн грн	694	4275	4242	4106	12748	22070	44480	31346	10107	9494	35914	51386	42470
в т.ч. облігації, емітовані банками, млн грн	73	87	329	218	2565	4994	18869	7116	-	3150	13893	11770	8040
Питома вага облігацій, емітованих банками від загальної кількості, %	10,6	2,0	7,8	5,3	20,1	22,6	42,4	22,7	-	33,2	38,7	26,7	18,9
Загальний обсяг цінних паперів, емітованих банками, акцій та облігацій, млн грн	1007	1306	1668	3020	10665	15994	45429	32786	60790	27991	49933	15519	28210
Питома вага банків емітентів на фінансовому ринку, %	4,4	7,6	7,1	7,7	12,1	15,3	34,1	21,4	37,4	29,3	27,9	14,1	19,9

Таблиця 5

Структура кредитно-інвестиційного портфеля комерційних банків в Україні, 2000-2013 рр., % (за даними АУБ [7])

Показники	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Кредитно-інвестиційний портфель, у тому числі:	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
міжбанківський кредит	18,1	11,9	11,4	8,5	9,6	8,8	8,9	10,1	6,2	5,9	7,6	8,4	3,5	3,4
кредити юридичним особам	75,2	76,4	81,7	69,9	65,7	60,3	55,7	51,8	53,9	54,7	77,6	79,9	82,4	79,4
кредити фізичним особам	0,0	0,0	0,0	12,9	16,2	21,8	30,1	32,5	34,8	33,8	23,5	20,5	20,0	19,7
цінні папери	6,6	11,7	6,9	8,7	8,5	9,1	5,3	5,5	5,1	5,5	10,4	9,3	10,2	11,5

Таблиця 6

Динаміка основних джерел фінансування суб'єктів господарювання в Україні, 2001-2013 рр. (за даними НБУ [3] та НКЦПФР [6])

Показники	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Кредити суб'єктам господарювання, млн грн	26955	38721	58849	73785	109895	166683	271417	460529	483355	519603	597033	609202	698777
Акції, млн грн	21921	12796	18022	28336	24815	43540	50000	46140	101070	40590	58160	15840	20170
Облігації підприємств, млн грн	694	4275	4242	4107	12748	22070	44480	31346	10107	9494	35914	51386	42470

перш за все у вигляді кредитів як короткострокового, так і довгострокового характеру, а також банки відіграють досить суттєву роль у проведенні операцій на ринку капіталу. У зв'язку з цим доцільно проаналізувати основні джерела фінансування діяльності суб'єктами господарювання. Наряду з кредитами суб'єкти господарювання та банківські установи можуть залучати кошти за допомогою фондового ринку, емітуючи акції для нарощення власного капіталу та корпоративні облигації для нарощення позикових коштів (табл. 6).

Банки є основними учасниками в операціях купівлі продажу цінних паперів як державних, так і емітованих суб'єктами господарювання. Операції з державними цінними паперами відіграють особливу роль у розвитку банківської системи України, оскільки вони використовуються в процесі проведення грошово-кредитної політики для регулювання рівня ліквідності економіки в цілому та банківської системи зокрема.

Важливу роль банківська система країни відіграє в проведенні операцій з державними цінними паперами. Національний банк України, згідно з чинним законодавством, здійснює операції з обслуговування державного боргу, які пов'язані з розміщенням державних цінних паперів, їх погашенням та виплатою доходів за ними. Стан операцій по розміщенню облигацій внутрішньої державної позики на первинному ринку України наведено в табл. 7.

Таблиця 7

**Стан операцій з розміщення
облигацій внутрішньої державної позики
на первинному ринку України, 2000-2013 рр.
(за даними НБУ [3])**

Рік	Сума коштів, залучених до бюджету, млн грн	Середньозважена дохідність, %
2000	1892,1	20,49
2001	1190,1	15,68
2002	2848,6	10,81
2003	1161,3	9,75
2004	2203,8	11,24
2005	7153,4	7,25
2006	1597,6	9,26
2007	3623,0	6,71
2008	9771,7	11,86
2009	18841,3	12,21
2010	40424,4	10,39
2011	28905,9	8,92
2012	35947,9	13,56
2013	50521,0	12,96

У 2013 р. було залучено до Державного бюджету України 50521,0 млн грн. Протягом попередніх періодів сума коштів, що залучалась до Державного бюджету, досить сильно варіювалась. Найбільший обсяг коштів було залучено в 2013 р. – 50521,0 млн грн. Середньозважений рівень дохідності за облигаціями у 2013 р. становив 12,96%. У цілому необхідно відзначити, що ринок державних цінних паперів в Україні є нестабільним, хоча у світовій практиці саме ринок державних цінних паперів є основою розвитку фінансового ринку.

Крім того, що у функціонуванні ринку державних цінних паперів відіграє важливу роль безпосередньо Національний банк України, суттєве значення мають і банківські установи, оскільки саме вони є основними покупцями ОВДП.

Досить важливим джерелом доходів для банків можуть бути доходи від проведення операцій андеррайтингу та фінансового консультування компаній, що виходять на фінансовий ринок з метою розміщення цінних паперів власної емісії. Одним із перспективних напрямів діяльності банків на фінансовому ринку є організація ІРО вітчизняних підприємств.

Слід зазначити, що у проведенні операцій андеррайтингу зацікавлені саме банківські установи. На сучасному етапі розвитку фінансового ринку, з огляду на потреби суб'єктів господарювання реального сектору економіки, банківська система є недокапіталізованою – власні кошти складають незначну суму. Підвищення капіталізації українських банків є одним з найважливіших завдань, яке повинен вирішити саме фінансовий ринок, зокрема фондовий ринок, у зв'язку з цим банківська система безпосередньо зацікавлена в ефективному його функціонуванні. Зростання капіталізації банківських установ відбувається, перш за все, через емісію акцій. У даному аспекті фінансовий ринок повинен забезпечити високий рівень захисту прав акціонерів, протидію приходу несумлінних акціонерів, які зацікавлені лише у реалізації вузькогрупових інтересів, що загрожуватиме стійкості банківської системи в цілому.

Для підтримки достатньо високих темпів економічного розвитку країни, перш за все, реальний сектор економіки вимагає і вимагатиме суттєвих обсягів довгострокових фінансових ресурсів. На сьогодні, українські банки мають незначні можливості щодо фінансування широкомасштабних інвестиційних проектів, які є капіталомісткими та довгоочікуваними. Така ситуація, перш за все, обумовлена низьким рівнем власного капіталу. Якщо банки самі використовуватимуть довгостроковий позиковий капітал, то, перш за все, вони ризикують коштами своїх вкладників. На сьогодні однією з основних проблем, що потребує вирішення, є саме наявність суттєвих ризиків, пов'язаних із розбалансуванням активів та пасивів за строками погашення.

Все вищезазначене обумовлює необхідність нарощення власного капіталу та можливостей використання позикового капіталу за допомогою фінансового ринку країни. Крім того, використовуючи механізм ІРО банки можуть виходити на закордонні фондові біржі та залучати суттєвий за розмірами іноземний капітал у вітчизняну економіку.

Важливим сегментом фінансового ринку, на якому банки можуть досить активно провадити свою діяльність, є ринок похідних цінних паперів. Саме операції на цьому ринку дозволять банкам проводити страхування своїх ризиків. На жаль, на сьогодні ринок деривативів в Україні розвинений слабо, а відповідно і доходи, що можуть отримувати банки від проведення таких операцій, є досить несуттєвими. У даному напрямку діяльність банків на фінансовому ринку суттєво може посилившись при більшому поширенні операцій сек'юритизації. За допомогою операцій сек'юритизації банківська установа може перетворити активи з невисоким рівнем ліквідності на цінні папери, що можуть досить ефективно бути розміщені на фінансовому ринку і забезпечити надходження додаткового капіталу. Сек'юритизація особливо приваблива для банківських установ, що мають проблеми з капіталізацією, оскільки вона дозволяє суттєво знизити ризик активів, зокрема кредитів з високим рівнем ймовірності дефолту.

Слід зазначити, що в зарубіжній практиці для сек'юритизації найчастіше використовують іпотечні кредити, під заставу яких випускають цін-

ні папери, забезпечені іпотекою. З врахуванням того, що в останні роки кредити на купівлю житла мали досить високі темпи зростання, можна очікувати, що найближчим часом суттєво зростуть і операції сек'юритизації, особливо у банків, що мають провідні позиції з кредитування іпотеки.

Висновки і пропозиції. Комерційні банки України відіграють провідну роль на фінансовому ринку країни. Виявлені в ході проведеного дослідження тенденції, вказують на очевидність і неминучість процесу поглиблення значущості банків у становленні повноцінного, багатосекторного фінансового ринку країни. Вирішення питань сприяння цьому процесу лежить не тільки в площині самоорганізації форм та обсягів діяльності банків,

а й в активній правовій, фінансовій та організаційній підтримці відповідними державними інститутами (Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Національним банком України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку тощо). Посилення надійності, фінансової стійкості та ефективності функціонування банківської системи дозволить українським банкам повністю виконувати притаманні їм функції фінансового посередництва на фінансовому ринку України, сприяти ефективному переливу капіталу між регіонами, секторами, галузями господарства, пропонувати економічним агентам різноманітні інструменти та забезпечувати достатню кількість платіжних засобів.

Список літератури:

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/page4>.
2. Школьник І. О. Фінансовий ринок України : сучасний стан і стратегія розвитку : монографія / Школьник І. О. – Суми : ВВП «Мрія» ТОВ, УАБС НБУ, 2008. – 348 с.
3. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
4. Дзюблук О. В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах реформування економіки / Дзюблук О. В. – Київ: Поліграфкнига, 2000. – 512 с.
5. Положення щодо організації діяльності банків та їх відокремлених структурних підрозділів при здійсненні ними професійної діяльності на ринку цінних паперів : Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 16.03.2006 р. № 160 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua>.
6. Сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nssmc.gov.ua>.
7. Сайт Асоціації українських банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aub.com.ua>.
8. Школьник І. О. Роль банків у процесі формування національної моделі фінансового ринку / І. О. Школьник // Вісник Української академії банківської справи. – 2008. – № 1(24) – С. 64–70.

Гарбар Ж. В.

Київський національний торгово-економічний університет

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ НА ФИНАНСОВОМ РЫНКЕ УКРАИНЫ

Резюме

Выяснено сущность и определены виды деятельности коммерческих банков на отечественном финансовом рынке. Проанализирована деятельность банковских учреждений на денежно-кредитном рынке и фондовом рынке. Определены возможные направления дальнейшего формирования финансового рынка Украины с участием коммерческих банков.

Ключевые слова: банковская система, коммерческий банк, финансовый рынок, кредиты, депозиты, ценные бумаги.

Garbar Z. V.

Kyiv National University of Trade and Economics

COMMERCIAL BANKS IN THE FINANCIAL MARKETS UKRAINE

Summary

The essence and the directions of commercial banks in the domestic financial market. The activity of banks in the money market and the stock market. The possible areas for further formation of the financial market of Ukraine with participation of commercial banks.

Key words: banking, commercial bank, financial market, loans, deposits, securities.